

***Τοις Εντευξομένοις
Ἡ
Περί Εθνικής Κρίσης
και Κρίσης Αξιών***

Του κ. Κωνστ. Γε. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ

Καθηγητού Σχολ. Νομικών και Κοινωνικών Επιστ.
Πανεπιστημίου ΝΕΑΠΟΛΙΣ, Πάφος,
Καθηγητού Επισκ. Μετ. Προγρ. Σπ. Πανεπ. Αθηνών,
Ομοτ. Καθηγητού ΠΑΝΤΕΙΟΥ Π.Κ.Π.Ε.,
Ex. Ch. L. U. L. Bruxelles, Ex. Int. I.I.A.P., Paris

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και Κύριοι,

Χάριτι θεία έχω την τιμή να ευρίσκομαι
στην ωραία Θεσσαλονίκη ενώπιον ενός
εκλεκτού και επικινδυνώδους ακροατηρίου,
όπως το ιδικό Σας¹.

Ευχαριστώ για την τιμητική πρόσκληση
και ελπίζω να μη διαψεύσω τις προσδοκίες των
Οργανωτών.

Εκτιμώ, ότι εκδηλώσεις, όπως η εν
εξελίξει ενέχουν ιδιάζουσα σημασία:

¹ Εισήγηση στην 2^η Παγκόσμια Συνδιάσκεψη Ποντιακής
Νεολαίας, Θεσσαλονίκη, Οκτώβριος 2015.

Αφ' ενός παρέχουν την ευκαιρία για διάχυση πολύτιμων πληροφοριών και αφ' ετέρου οδηγούν σε δημιουργικούς προβληματισμούς.

Ο χρόνος δεν επιτρέπει ιδιαιτέρως εκτενείς αναφορές και ως εκ τούτου θα προσεγγίσουν το θέμα «Η Εθνική Κρίση και η Κρίση Αξιών», με στόχευση στις κυριώτερες εκφάνσεις του.

Ο Έλλην Κυνικός Φιλόσοφος ΑΝΤΙΣΘΕΝΗΣ μας κατέλειπε μία σπουδαία επιστημονική «αρχή»: «Αρχή σοφίας ονομάτων επίσκεψις», ενώ κατά τον ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ «ορισμός ουσίας τινός γνωρισμός».

Έτσι, λοιπόν, σπεύδω να οριοθετήσω εννοιολογικώς τον όρο αξία.

Η λέξη αξία προέρχεται από το αρχαίο ρήμα άγω, που σημαίνει φέρω, κομίζω, χαρακτηριστική δε είναι η αρχαία φράση «όσον άγει», που σημαίνει πόσο βάρος έχει, πόσο ζυγίζει (και κατ' επέκταση πόσο αξίζει).

Η φράση απαντάται στον ΟΜΗΡΟ, (στίχος Λ 514), στον ΕΕΝΟΦΩΝΤΑ, (έργα ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ) στον ΠΛΑΤΩΝΑ, (έργο ΝΟΜΟΙ) και στον ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ, (έργο ΠΟΛΙΤΙΚΑ).

Στον χώρο της Φιλοσοφίας γίνεται συστηματική αναφορά στον όρο αξία από τον Γερμανό Φιλόσοφο Έρμαν ΛΟΤΣΕ (ΛΟΤΖΕ, 1817 – 1881), είτε επί αφηρημένης εννοίας, (έχειν αξίαν), είτε συγκεκριμένης, (είναι αξία).

Είναι δε αξία παν ό,τι ικανοποιεί μία ανάγκη, ή ανταποκρίνεται σε μία επιθυμία ή ορμή, και προκαλεί ευχαρίστηση.

Κατά τον Εμ. ΚΑΝΤ, οι αξίες διακρίνονται σε Λογικές, Ηθικές και Αισθητικές, ενώ κατ' άλλη διάκριση ταξινομούνται σε Υποκειμενικές και Γενικές, επιμεριζόμενες σε Ηθικές, σε Αισθητικές και σε Θρησκευτικές αξίες.

Μία άλλη προσέγγιση κατατάσσει ιεραρχικώς τις αξίες σε:

- Μεταφυσικές ή Θρησκευτικές, (Θρησκεία, Εκκλησιαστικά Σχήματα),

- Ηθικές, (π.χ. Δικαιοσύνη, Ειρήνη, Ελευθερία),

- Αισθητικές, (π.χ. Τέχνες),

- Πνευματικές, (π.χ. Παιδεία, Επιστήμη),

- Άλλες, ιδίως Οικονομικές.

Και ως προς τις τελευταίες, οι λόγοι παραδοχής είναι αυτονόητοι, οι δε οπαδοί του Ιστορικού Υλισμού τις θεωρούν ως τις υπέρτατες όλων.

Οι άλλες όμως, προκειμένου να τύχουν καθολικής αποδοχής πρέπει:

- Να απορρέουν από απροκατάληπτη και επισταμένη γνώση τα πραγματικότητας.

- Να προάγουν τον πνευματικό και ηθικό βίο του ατόμου και της κοινωνίας.

- Να ικανοποιούν τα επί μέρους μέλη ενός κοινωνικού συνόλου, χωρίς να τα οδηγούν σε σύγκρουση με άλλα μέλη.

Οι ούτω πως ορισθείσες αξίες είναι «προϊόντα» ομαδικής συνείδησης, η δε ιεράρχησή τους συναρτάται με πλήθος αστάθμητων παραγόντων, διαφοροποιούμενη κατά χώρο και χρόνο.

Έτσι, π.χ., το σύστημα ηθικών αξιών των Αρχαίων Ελλήνων διαφέρει εκείνου των συγχρόνων.

Ανεξαρτήτως αυτών και ανεξαρτήτως της υφής των κρατουσών αξιών κατά τους συγχρόνους καιρούς, πλανάται η άποψη, ότι, κατ' αυτές, παρατηρείται κρίση αξιών, οφελόμενη σε σειρά λόγων, όπως, (μεταξύ άλλων):

Σε πρόσφατους αιματηρούς πολέμους.

Σε προσιτές τεχνολογικές επινοήσεις.

Στην παγκοσμιοποίηση, με την ευρύτερη δυνατή διάσταση του όρου.

Στην χαλάρωση των ηθών.

Στο Διαδίκτυο.

Σε ρητορική ερώτηση (καθ' υποβολήν) εάν η άποψη περί κρίσης μπορεί να καταστεί παραδοχή, προσήκει καταφατική απάντηση.

Ως εκ τούτου, επιτρέψτε μου, αντί λεπτομερούς αναφοράς σε αίτια και αιτιατά της κρίσης, να Σας εκθέσω σκέψεις τινές, ατάκτως ερριμμένες, συμβάλλουσες ενδεχομένως, στην θεραπεία των παρουσών καταστάσεων.

Από της εποχής της σύμπτυξης των πρώτων ανθρωπίνων Κοινωνικών Σχηματισμών κατεφάνη η ανάγκη της ύπαρξης κανόνων, οι οποίοι θα ερρύθμιζαν τις σχέσεις μεταξύ των μελών τους, αφού κατά τον ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ, «Ἄνθρωπος ἀπολις διὰ φύσιν, οὐ διὰ τύχην ἢ θηρίον ἢ Θεός», διότι «ἀνευ φίλων οὐδεὶς ἔλοιτο ἀν ζῆν ἔχων τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ πάντα».

Με δεδομένο, ότι τους κανόνες πλέον τους θέτουν Πολιτικά Συστήματα, διὰ των Εκπροσώπων τους, των Πολιτικών, γεννάται ζήτημα πρώτον, εάν οι κανόνες Δικαίου ταυτίζονται με τους κανόνες Ηθικής και δεύτερον εάν οι Πολιτικοί είναι κεκοσμημένοι με Πολιτική Αρετή, (της οποίας τα συστατικά στοιχεία είναι κατά τον Σοφιστή ΠΡΩΤΑΓΟΡΑ η Αιδώς και η Δίκη), και εάν οι Πολιτικοί έχουν ἦθος, συστατικό της Πολιτικής, κατ' ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ.

Ανέφερα πρώτη την κοσμική έννομη τάξη, διότι εξ αυτής πηγάζει τύποις, και επ' αυτής επικάθεται η Θρησκευτική Έννομη Τάξη, η Εκκλησία, η οποία, κατ' αυτές, εκ πολλαπλών λόγων, δεν περιβάλλεται με ιδιαίτερα στοργή από της πλευράς Κοσμικών Παραγόντων, τινές των οποίων προπαγανδίζουν την αθεΐα.

Υπενθυμίζω σχετικώς, ότι ο ΠΛΑΤΩΝ στους περίφημους «Νόμους» του προέβλεπε την θανατική ποινή για τους αθέους, διότι, κατ' αυτόν, η αθεΐα δεν ήτο απλώς Πολιτικό Αδίκημα, αλλά άρνηση του προορισμού του ανθρώπου προς ομοίωσή του με τον Θεό, αφού

την ιδέα του υπερτάτου Αγαθού ή του Ενός, την εταύτιζε με την Θεότητα, πηγή κάθε καλού και τελείου.

Εκ των άλλων παραδεδεγμένων Αξιών, θα αναφέρω επί τροχάδην εδώ την Ελευθερία, την Δικαιοσύνη και την Παιδεία.

Η πρώτη, η Ελευθερία, εμφανίζεται με διάφορες εκφάνσεις, όπως επί επιπέδου Έθνους, Εθνική Ελευθερία, επί επιπέδου Πολιτικού, Πολιτικές Ελευθερίες και επί επιπέδου Ατόμου, Ατομικές Ελευθερίες ή Ατομικά Δικαιώματα.

Οι ποταμοί αίματος από καταβολής κόσμου έως και σήμερα προς κατάκτηση της Εθνικής Ελευθερίας καταδεικνύουν την σημασία της για έλλογα όντα, ενώ, εξ άλλης πλευράς, αναδεικνύεται συναφώς η απεχθής όψη των ισχυρών, όταν για άκρως ιδιοτελή κυρίως οικονομικά ή άλλα οφέλη, την αποστερούν από τους αδυνάτους, και Σεις έχετε προσωπική πικρή εμπειρία.

Επί επιπέδου Πολιτικού η Ελευθερία συνάπτεται στερρώς με την ιδιότητα του Πολίτη και ιδίως με δικαιώματα εκλέγειν και εκλέγεσθαι σε διάφορα δημόσια αξιώματα.

Επί επιπέδου Ατόμου οι θεωρητικώς αναγνωριζόμενες Ελευθερίες συνιστούν ευρύ πλέγμα, μεταφραζόμενες σε εκείνες της ελευθερίας έκφρασης, επιλογής θρησκείας, ανάπτυξης της προσωπικότητας και άλλες.

Γνωρίζετε καλώς, ότι και αυτές χειμάζονται κατ' αυτάς σε μικρό ή μεγάλο βαθμό, εκ λόγων αντικειμενικών ή υποκειμενικών, σε ατομικό ή συλλογικό πεδίο, ενώ η χαλαρότης Ηθών και Νόμων οδηγεί σε ευτελισμό τους κατά τον ΠΛΑΤΩΝΑ: «Η άγαν ελευθερία έοικεν ουκ εις άλλο τι, ή, εις άγαν δουλείαν μεταβάλλειν και Ιδιώτη και Πόλει».

Η ετέρα θεμελιώδης αξία της Δικαιοσύνης ονομάζετο υπό των Αρχαίων Ελλήνων «Σύνθρονος των Θεών», κατά τον ΣΩΚΡΑΤΗΝ «ουχί οίον τε άνευ Δικαιοσύνης αγαθόν Πολίτην γενέσθαι» και κατά τον ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ «η δε Δικαιοσύνη Πολιτικόν η

γάρ δίκη Πολιτικής Κοινωνίας Τάξις ἐστίν, ἡ δὲ Δικαιοσύνη τοῦ Δικαίου κρίσις».

Εάν οἱ σύγχρονες Κοινωνίες καὶ οἱ Πολίτες τοὺς ἀσπάζονται ἢ ὄχι τὸ Εὐαγγελικόν «Δικαιοσύνη μάθετε ἐπὶ τῆς Γῆς», ἢ, τὴν πεμπτούσια τῆς ἐννοίας Δικαιοσύνη, συνισταμένη σὲ τρία στοιχεῖα κατὰ τοὺς Λατίνους Νομικούς ἤτοι: Ζεῖν ἐντίμως, (*honeste vive*), Μὴδὲνα βλάπτειν, (*neminem laede*), Αποδίδειν τὰ ἀνήκοντα ἐκάστω, (*suum enique tribue*), εἶναι ζήτημα ἐπιδεχόμενο πολλαπλῆς προσεγγίσεως, (μὴ ἀγνοουμένης τῆς ἐπιβολῆς τοῦ ἰσχυροτέρου), τὴν ὁποία δυστυχῶς καλῶς γνωρίζετε.

Σε σχέση με τὴν ἄλλη ἀξία τῆς Παιδείας ἀπλῶς υπενθυμίζω, ὅτι αὐτὴ ἐκφράζει τὴν οὐσία τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Πνεύματος καὶ ὁ ὅρος ἀπαντάται τὸ πρῶτον στοὺς «Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις» τοῦ ΑἰΣΧΥΛΟΥ, στὸν «Ἐπιτάφιο» τοῦ ΘΟΥΚΥΔΙΔΗ καὶ στὸν «Φαίδρο» (Νόμοι) τοῦ ΠΛΑΤΩΝΟΣ, κατὰ τὸν ὁποῖο Παιδεία εἶναι «ορθὴ περιαγωγή τῆς Ψυχῆς», ἤτοι ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ καλλιέργεια.

Υποπτεύομαι, ὅτι κατὰ τοὺς συγχρόνους καιροὺς ἐν γένει ἡ Παιδεία ἔχει ἐκτραπεί πρὸς ἀτραποὺς υφῆς τεχνικῆς καὶ οἰκονομικῶς ωφελίμων, μονομερῶς λείαν.

Κυρίες καὶ Κύριοι,

Μόλις διεπίστωσα με θλίψη μου, ὅτι ἔχασα μία μάχη, ἐκείνη με τὴν κλεψύδρα τοῦ χρόνου.

Ὡς ἐκ τούτου, σπεύδω νὰ διατυπώσω ὠρισμένες σκέψεις.

Διερχόμενα τῶ ὄντι κρίση ἐπὶ πολλαπλῶν πεδίων.

Λύσεις ἐφικτές καὶ λυσιτελεῖς περὶ πάντων τῶν προβλημάτων δὲν ὑπάρχουν.

Πρὸς διαχείριση τῶν πραγμάτων ἡ καλλιτέρα προσέγγιση εἶναι ἐκείνη τῆς ἀναγωγῆς τοῦ Ἀνθρώπου στὸν πυρῆνα τῶν καταστάσεων, μέσω συναισθημάτων σεβασμοῦ καὶ ἀνθρωποκεντρικῶν ἀντιλήψεων, συναισθημάτων ἀγάπης καὶ

φιλαλληλίας και πρωτίστως μέσω προσπαθειών ολοκλήρωσης ηθικών οντοτήτων.

Το δε εργαλείον είναι κυρίως η Παιδεία, την σημασία της οποίας οι πάντες κατανοείτε.

Και επ' αυτού επιτρέψτε μου να επικαλεσθώ γεγονότα συντελεσθέντα προ αιώνων:

Όταν ο ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ο Πολιορκητής κατέλαβε τα Μέγαρα κατεδάφισε τα πάντα.

Συνομιλών δε με τους Μεγαρείς ερώτησε τον Φιλόσοφο ΣΤΙΛΠΩΝΑ εάν και αυτός έχασε περιουσιακά στοιχεία.

Ο ΣΤΙΛΠΩΝ ατάραχος του απάντησε: Όχι βέβαια, δεν έχασα τίποτα, γιατί ο πόλεμος δεν μπορεί να λαφυραγωγήσει την Αρετήν και την Παιδείαν.

Ιδού, λοιπόν, η πρόκληση και το εγχείρημα.

Ο ήλιος θα δύσει σήμερα και η νύξ θα επέλθει.

Ας αποθώμεθα τα έργα του σκότους και ας ενδυθώμεν τα έργα του φωτός.

Το λυκαυγές της νέας ημέρας ας μας οπλίσει με ζείδωρες ελπίδες για έναν ομορφώτερο κόσμο.

Σας ευχαριστώ για την ενδεχόμενη αποδοχή των σκέψεών μου.